

Àustria: Un nou enfocament per a l'avaluació de la sostenibilitat

12/2009 - **Economia.**

De què depèn la sostenibilitat del desenvolupament humà? Respon a aspectes econòmics com el creixement de la renda? Té a veure amb una dimensió ecològica? Potser descansa en elements socials, com una distribució cada vegada més equitativa de l'ingrés? Hi ha força acord en reconèixer que no rau en l'evolució de una sola d'aquestes dimensions, sinó d'un progrés armònic de totes plegades. El present estudi es desenvolupa en el marc dels interessos d'investigació i experiència del Grup de Recerca en Economia Ecològica de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA), i ha estat recentment publicat a la revista *Ecological Economics*.

Burgtheater (Vienna), teatre inaugurat el 1741

A l'hora d'avaluar el desenvolupament sostenible d'un país, aquest caràcter multidimensional se sol obviar i s'utilitzen indicadors força simples. En el millor dels casos es fan servir indicadors com l'Índex del Desenvolupament Humà, que sintetitza l'evolució de l'ingrés, l'educació i l'esperança de vida. Però tot sovint es confón el benestar d'un país amb l'evolució del Producte Interior Brut (PIB) un indicador àmpliament qüestionat per aquest propòsit. L'avaluació de la sostenibilitat ha d'atenindre la seva natura multi-dimensional i dinàmica. En conseqüència, ha de considerar l'evolució de factors que potser estan en conflicte entre ells, tal com la reducció d'emissions contaminants, l'evolució de l'ocupació, o l'assoliment de nivells alts de satisfacció de la població. Per exemple, el 2009 baixa el PIB i també baixen (i això es bo) les emissions de gasos d'efecte hivernacle. ¿Com es pot, doncs, concloure si s'està progressant adequadament en la sostenibilitat, sense reduir tot un complex de fenòmens a un sol indicador?

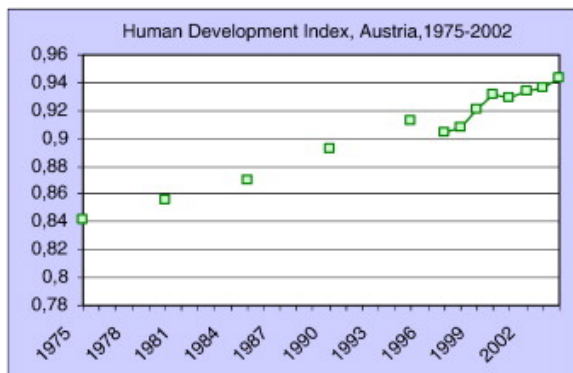

Fig. 1. Tendència de l'Índex de Desenvolupament Humà a Àustria, 1975-2002.

Per respondre a aquesta pregunta, un estudi recent ha aplicat un mètode d'avaluació multi-criterial (AMC), a l'avaluació de la sostenibilitat a escala nacional. El cas d'Àustria es va prendre com a cas d'estudi, en virtut de la millor disponibilitat de dades sobre aquell país pel que fa a un ample aspecte d'indicadors.

El procés AMC comença per la selecció d'aquells criteris que permetin caracteritzar millor el fenomen a avaluar, en aquest cas, la sostenibilitat a escala macro. Per aquesta fi, es va recórrer a una revisió crítica d'agendes de sostenibilitat d'institucions com les Nacions Unides, la Unió Europea, o el propi Govern d'Àustria. És així com es trien fins a setze criteris considerats com a apropiats per jutjar si un país avença o no per una senda sostenible. Entre ells es poden trobar indicadors prou coneguts com el PIB, la distribució de la renda, i les emissions de diòxid de carboni. Però també s'inclouen índexs vinculats a nous debats socials, com la magnitud del fluxos materials a l'economia, o l'apropiació humana de la producció primària neta. Un altre pas crucial és la tria del mètode multi-criteri més adient per sistematitzar el procés. Degut a la seva més gran facilitat per promoure reflexions sobre la conveniència (o no) d'acceptar compensacions entre criteris, es va fer servir el mètode NIAIDE (Novel Approach to Imprecise Assessment and Decision Environments).

La innovació en l'aplicació del mètode consisteix en el seu ús per a la comparació entre períodes en el temps, en comptes d'alternatives de intervenció, com és usual en l'AMC. En particular, es van provar dos tipus d'anàlisi, de llarg (1960-2003) i de mig termini (1995-2003). A cadascú, es va associar els criteris que millor caracteritzaven les diferents dimensions de la sostenibilitat, i es van establir les condicions perquè es donés per bo un assoliment 'feble' o 'fort' de sostenibilitat. En el context de l'estudi, la sostenibilitat forta considera que tots, o la gran part, dels criteris són igualment rellevants, mentre que la sostenibilitat feble permetria que pèrdues en uns criteris fossin compensades per guanyos prou grans en uns altres. Per exemple, pèrdues en la qualitat ambiental serien admissibles, si hi haguessin guanyos clars en les dimensions econòmica o social.

Així instrumentada, els resultats de la recerca indiquen que, entre 1960 i 2000 hi ha una tendència a la millora de la sostenibilitat a Àustria, particularment si es parla en termes de sostenibilitat feble. Aquesta tendència seria menys clara, però, si s'imposen condicions de sostenibilitat forta.

L'estudi examina igualment la resposta del procediment a la incorporació de criteris addicionals. Fent servir les dades de l'anàlisi de mig termini, es demostra que les relacions entre els criteris són més complexes a mida que el seu nombre augmenta i, en conseqüència, és més difícil identificar tendències amb claretat. Apareix, doncs, el fenomen de la incomparabilitat, és a dir, que no és possible determinar si la situació d'un període és més sostenible que la d'un altre.

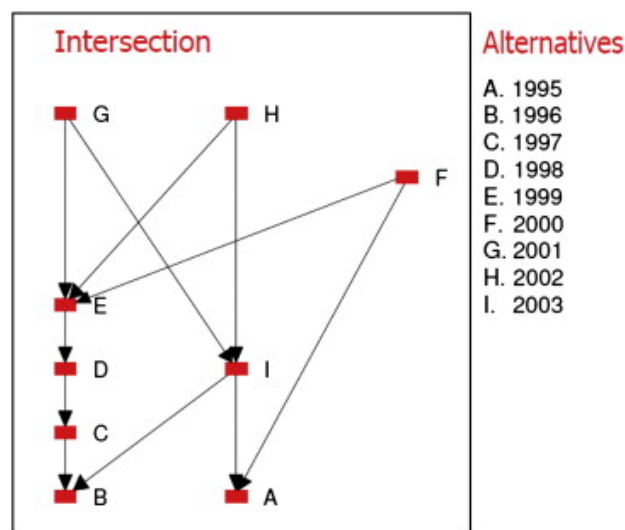

Fig. 2. Ordre dels períodes resultant de l'avaluació a mig termini, Àustria, 1995-2003, amb 16 criteris.

Els autors subrallen que cada avaluació és un exercici únic, que s'hauria de revisar regularment. Donat que els resultats depenen de les decisions metodològiques preses, es suggereix posar-les a discussió dels usuaris dels resultats, molt particularment tot tipus d'actors socials. Malgrat que el procediment s'ha d'ajustar a cada context social i històric, el marc d'avaluació d'aquest estudi pot resultar útil per establir prioritats en la promoció de la sostenibilitat.

Beatriz Rodríguez Labajos

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

"Dynamic multidimensional assessment of sustainability at the macro level: The case of Austria". Shmelev, S. & Rodríguez-Labajos, B. (2009). Ecological Economics. 68:2560-2573.